

Ο ρητορικός λόγος ως ποιοτικός παράγοντας ενός δημοκρατικού πολιτεύματος

Σωτηρία Τριαντάρη
Αναπληρώτρια Καθηγήτρια Φιλοσοφίας
Παιδαγωγική Σχολή Φλώρινας
striantari@yahoo.gr

Γεώργιος Τζίμας
Εκπαιδευτικός Β' Θμιας. Υπ. Δρ.
Πανεπιστημίου Δυτικής Μακεδονίας

Η σημασία της γλώσσας στην ολότητα του ανθρώπου είναι αδιαμφισβήτητη. Οι Έλληνες θεωρητικοί της ρητορικής ήταν φυσικό να διατυπώσουν σημαντικές και διαφορετικές μεταξύ τους θέσεις για τη γλώσσα, καταλήγοντας ακούσια σε μια κοινή θεωρία, ώστε καθεμιά να αποτελεί ένα θεμέλιο για τη συγκρότηση της υπεράσπισης της αληθινής ρητορικής.

Η σοφιστική θεωρία, δίνοντας αυτονομία στο λόγο, αντιλήφθηκε τη γλώσσα ως ένα φάρμακο ευεργετικό ή επιζήμιο για το ανθρώπινο μυαλό. Η πλατωνική θεωρία, αν και αναγνώρισε την ποικιλία στη γλωσσική χρήση, άσκησε αμείλικτη κριτική όχι απέναντι στη ρητορική, αλλά στην κίβδηλη ρητορική, αναδεικνύοντας τη μεταφυσική δύναμη του λόγου. Η ισοκρατική θεωρία ανέδειξε το λόγο ως ένα αξιακό και σταθεροποιητικό παράγοντα της πολιτικής και του πολιτισμού, ενώ η αριστοτελική τριμερής θεωρία για τη γλώσσα, παραγωγική, πρακτική, καλλιτεχνική, συμβιβάζεται με τις δύο προαναφερόμενες ακραίες θέσεις, τη σοφιστική και την πλατωνική. Ο Αριστοτέλης συνειδητά στα Πολιτικά του, στο πλαίσιο της εξέτασης των διαφόρων πολιτευμάτων και των επιμέρους μορφών του καθενός, διερεύνησε τα είδη της δημοκρατίας που τα είχε ήδη κατατάξει στα παρεκβατικά πολιτεύματα και θεώρησε ότι αυτά διαμορφώνονται από τη δύναμη του λόγου. Στο πλαίσιο αυτό οι συλλογιστικές διαδικασίες και οι ρητορικές τεχνικές ως μέρη του ρητορικού λόγου ορίζουν το πολιτικό γίνεσθαι με έναν διαχρονικό τρόπο, δομώντας ή αποδομώντας με την ισχύ τους την ταυτότητα του πολίτη και του πολιτικού.